

แนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการบริหารจัดการ  
งานสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา

The Guidelines for applying for Right Livelihood in Management  
of Excise Department Occupation in Nakhon Ratchasima Province

กิตติพงษ์ ดวงกลาง, พระมหาสุพร รกขิตตธมโม, เบญจมาศ สุวรรณวงศ์

Kittiplong Duangklang, PhamahaSuporn Rakkhitadhammo,

Benjamas Suwannawong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus

E-mail: kittiplongd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา โดยได้ลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์ และจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 48 รูป/คน ในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอโนนแดง และอำเภอบัวใหญ่ของจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการงานของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาด้านการจัดการ ด้านการวางแผนงาน บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ด้านการจัดองค์กร ข้อบังคับต่าง ๆ ในองค์กร จะทำให้เกิดการขาดการยืดหยุ่น ด้านการอำนวยความสะดวก การฝ่าฝืน ด้านงบประมาณ ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง เงินเดือน หรืองบประมาณด้านอื่น ๆ ด้านงานบุคลากร บางคนมีความรับผิดชอบต่องานน้อย และไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน การทำหน้าที่ยังไม่ต่อเนื่อง

2. การประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา โดยมุ่งคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการพัฒนางานและทีมงาน ยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรง เป็นการทำงานเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับ และกรอบนโยบาย โดยโปร่งใส เปิดเผย การทำงาน การบริการงาน เพื่อให้ประชาชนจะได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวก ตรวจสอบได้ เป็นหลักประกันอย่างเที่ยงธรรม ยึดมั่นระบบความเสมอภาคและความเป็นธรรม

ได้รับบทความ: 4 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 14 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 16 กันยายน 2565

Received: August 4, 2022; Revised: September 14, 2022; Accepted: September 16, 2022

3. แนวทางการประยุกต์หลักสามาอาชีวะด้านบุคลากรในการบริหารงานในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตจังหวัดนครราชสีมา เช่น การบริหารงาน คือ หาบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การดำเนินงาน คือ การยึดมั่นและทำในสิ่งที่ถูกต้องในการรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การพัฒนางาน คือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานจัดกิจกรรมส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากรความรู้ในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคคล คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่องาน

**คำสำคัญ:** หลักสามาอาชีวะ, การประกอบอาชีพ, สรรพสามิต

### Abstract

The purpose of this research were: 1) to study the problems in occupation of the Excise Department in Nakhon Ratchasima Province, 2) to study the application of the right livelihood in the Excise Department in Nakhon Ratchasima province, and 3) to present guidelines for applying the right livelihood in Excise Department in Nakhon Ratchasima Province by visiting the area for interviews and group discussions with 48 people in 3 districts, namely Phimai, Non Daeng, and Bua Yai District, Nakhon Ratchasima Province.

#### The research results of found that:

1. Management of the Excise Department in Nakhon Ratchasima, there is management problems. In the planning aspect, personnel or staff changes frequently. Organizational aspects, Regulations in the organization will cause a lack of flexibility. Administrative, violation, budget, wages, allowances, salaries or other budgets, Personnel work, some people are not responsible for the work and have no enthusiasm for work, the work is not continuous.

2. The application of the right livelihood in the occupation of the excise department in Nakhon Ratchasima province with a focus on quality, efficiency, and effectiveness in the development of work and teams, adherence to the fair performance of duties, to work by the law, regulations, and policy framework by transparency, disclosure of work, work services so that people have easy access to information, can be audited as a fair guarantee, uphold the system of equality and fairness.

3. The guidelines for applying the right livelihood in personnel management in the occupation of the Excise Department, Nakhon Ratchasima

Province, for example, the administration is to find personnel who are honest and responsible for their duties. Operation is adherence to and doing what is right in the responsibility, operating with honesty, development work is aimed at the achievement of activities to promote the development of personnel to have knowledge and ability to work, and the development of personnel is to have honesty and responsible for work.

**Keywords:** Occupational Rights, Occupation, Excise

## 1. บทนำ

พระพุทธศาสนา ถือเป็นศาสนาสูงส่งด้วยหลักธรรม การศึกษาพระพุทธศาสนา จึงเป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติให้ถึงความหลุดพ้น เริ่มต้นด้วยการศึกษาปริยัติให้รู้หลักการสำคัญแล้วจึงลงมือปฏิบัติ คือ ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีเรียนมา และการปฏิบัตินี้จะนำไปสู่ การรู้แจ้งเห็นแจ้งแบบรู้แจ้งแทงตลอด จนสามารถเข้าถึงความหลุดพ้น คือ พระนิพพาน เรียกว่ารู้แล้วและปล่อยวางธรรมะในพระพุทธศาสนาจึงมิใช่เพื่อไว้ศึกษาหรือตอบสนองความต้องการเพียงเพื่ออยากรู้เท่านั้น แต่เป็นการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้มีชีวิตที่ดีมีสุขแบบครองเรือนไปจนถึงสุขแบบพ้นจากครองเรือน (เสนาะ ผดุงฉัตร, 2547: 37). หลักสัมมาอาชีวะมีความหมายในทางพระพุทธศาสนาว่า การแสวงหาเลี้ยงชีวิตที่มีผิดกฎหมายของบ้านเมืองเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าจะผิดศีลธรรมหรือไม่ โดยหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสัมมาอาชีวะ ได้แก่ 1) การแสวงหาปัจจัยสี่ของคน มีเป้าหมายมุ่งให้ทุกคนมีปัจจัยสี่พอเพียงที่จะเป็นอยู่ เป็นการถือเอาคนเป็นหลักไม่ใช่ตั้งเป้าหมายไว้ที่ความมั่งคั่งร่ำรวยพร้อมบริบูรณ์ซึ่งถือเอาวัตถุเป็นหลัก 2) ความมีปัจจัยสี่ที่พอเพียงกับความต้องการของชีวิต หรือแม้จะมีวัตถุที่พร้อมบริบูรณ์ก็ไม่ใช่ว่าเป้าหมายในตัวของมันเองเพราะเป็นเพียงขั้นค้ำ เป็นเพียงวิธีการขั้นตอนหนึ่งสำหรับช่วยให้ก้าวต่อไปสู่จุดหมายที่สูงกว่าเท่านั้น 3) สัมมาอาชีวะไม่ใช่หมายถึงเพียงการใช้แรงงานให้ได้มาซึ่งปัจจัยเลี้ยงชีวิตโดยชอบธรรมเท่านั้น แต่หมายถึงการทำหน้าที่อย่างถูกต้องที่ทำให้เป็นผู้สมควรได้รับปัจจัยมาเลี้ยงชีวิต (พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต), 2532: 796) ผู้ประกอบอาชีพสรรพสามิต ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีอากร ภาษีอากรนับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ ในการที่รัฐบาลจะนำไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคมรวมถึงความมั่นคงของประเทศด้วย ซึ่งการแบ่งประเภทภาษีอากรตามวิชาการหลักภาระภาษี สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ (เกริกเกรียงไกร พิพัฒน์เสรีธรรม, 2541: 116) 1) ภาษีทางตรง เป็นภาษีที่ผู้มีเงินได้และทรัพย์สินจะต้องชำระภาษีให้กับรัฐโดยตรงไม่สามารถผลักภาระภาษีไปยังผู้อื่นได้ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก 2) ภาษีทางอ้อม เป็นภาษีที่

ผู้เสียภาษีมิได้จ่ายให้กับรัฐโดยตรง แต่ผู้เสียภาษีผลักภาระผู้เสียภาษีไปในราคาสินค้าและบริการ และผู้รับภาระผู้เสียภาษีคือผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าที่บริการนั้น ๆ จะนำเงินไปใช้ซื้อสินค้าและบริการ และผู้ประกอบการหรือผู้ขายสินค้าและบริการจะเป็นผู้รวบรวมเก็บภาษีซึ่งอยู่ในรูปของสินค้านำไปจ่ายให้รัฐอีกรอบหนึ่ง ภาระภาษีประเภทนี้ผลักภาระได้ง่ายกว่าภาษีทางตรง เช่น ภาษีการขายทั่วไป หรือภาษีมูลค่าเพิ่มของไทย ภาษีขายเฉพาะอย่าง หรือภาษีสรรพสามิต อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการอาชีพสรรพสามิตนั้น ก็ต้องมีการประกอบอาชีพที่ซื้อตรง มีความขยันหมั่นเพียร และเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของการประกอบอาชีพ ได้แก่ หลักสัมมาอาชีวะ เป็นต้น เพื่อเป็นการปฏิบัติไม่ให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง และประเทศชาติ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการบริหารจัดการงานสรรพสามิต โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพกรมสรรพสามิต ในจังหวัดนครราชสีมา และเพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

**3.1 รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

**3.2 กลุ่มประชากร/พื้นที่การวิจัย** ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาไว้ในเขตจังหวัดนครราชสีมา 3 อำเภอได้แก่ อำเภอพิมาย อำเภอโนนแดง และอำเภอบัวใหญ่ โดยมีประชากรทั้งหมด 48 รูป/คน ประกอบด้วยพระภิกษุ จำนวน 8 รูป และบุคลากรของสรรพสามิตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 40 คน

**3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** (1) แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มประชากร เพื่อรวบรวมข้อมูลของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ (2) แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะใช้แบบสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกลุ่มประชากร สอบถามสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักสัมภาษณ์เจาะลึกเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม

**3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล** (1) ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมขึ้นมาจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร ตำรา บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (3) ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ แบบเป็นทางการ ดำเนินการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากร

**3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล** (1) วิเคราะห์กระบวนการ การบูรณาการเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในบริบทของการสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของสรรพสามิต (2) สรุปและนำผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ (3) การนำเสนอการศึกษาแนวทางการพัฒนาตามหลักสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ประกอบวิชาชีพสรรพสามิต (4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

**3.6 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย** การนำเสนอข้อมูลในลักษณะการพัฒนาเชิงวิชาการ (Descriptive Presentation) จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เรียบเรียงแล้ว นำมาพรรณนาเสนอเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

#### 4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์หลักสัมภาษณ์เจาะลึกในการบริหารจัดการงานสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา” สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

**4.1 สภาพปัญหาในการบริหารจัดการงานสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา** ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มี 3 ด้าน ดังนี้

**1) สภาพปัญหาด้านการจัดการ** (1) ด้านการวางแผนงาน “การวางแผนงานขององค์กรสรรพสามิต ได้กำหนดหรือการวางแผนงานที่แต่ละปี ซึ่งบางปีก็เป็นไปตามกำหนดเอาไว้ แต่บางปีก็ไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ และบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ก็ไม่ค่อยขยัน ลาออก ส่งผลถึงการขับเคลื่อนงานนั้นต้องเสริมอัตรากำลังไม่ทันท่วงที งบประมาณบางปีก็ลดลงหรือถูกตัดลงไปเยอะ” (2) ด้านการจัดองค์กร ขอบบังคับต่าง ๆ ในองค์กร จะทำให้เกิดการขาดการยืดหยุ่น บรรยากาศความตึงเครียดจะเกิดขึ้นมา (3) ด้านการอำนวยความสะดวก

ฝ่าฝืน มาทำงานสาย และเดินทางกลับก่อนเวลาโดยมิได้แจ้งผู้บังคับบัญชาในบางวัน (4) ด้านงบประมาณ งบประมาณด้าน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง เงินเดือน หรืองบประมาณด้านอื่น ๆ ที่จะมาใช้จ่ายในด้านการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมีค่อนข้างจำกัด และ (5) ด้านงาน บุคลากร บุคลากรการควบคุมที่แตกต่างกันออกไป ในขณะที่บางคนมีความรับผิดชอบต่องานน้อย และไม่มีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะทำงาน

**2) สภาพปัญหาด้านการบริหารงาน** (1) การบริหารงานองค์กร ขาดความต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงหรือการกำหนดยุทธศาสตร์ไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร โดยอาศัยความคิดเห็นส่วนตัวมากำหนดทิศทาง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นท่านอื่น (2) การบริหารงานการอำนวยการ การตัดสินใจล่าช้าการสื่อสารล่าช้า เกิดความคลาดเคลื่อน โฟกัสที่การบริหารการอำนวยการ และขาดเอกภาพขององค์กร (3) การบริหารงานบุคคล การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง เพราะขาดเอกภาพในการทำงานของบุคคลกรบุคคลทั้งภาระงานเดิม เพื่อที่จะแก้ไขงานเร่งด่วน และ (4) การบริหารงานงบประมาณ ไม่เพียงพอในส่วนการดำเนินงานของจัดตั้งสาขา ผู้บริหารไม่ติดตามงบประมาณ จากการสนทนากลุ่มพบว่า “งบประมาณที่ตั้งไว้ก็ไม่เพียงพอ และงบประมาณจะจัดตั้งสาขาใหม่ต่าง ๆ ประจำอำเภอก็ไม่เพียงพอ เพราะถูกกำหนดจากรัฐบาลหรือผู้อำนวยการระดับสูงสุด รัฐบาลก็ไม่ให้งบมาให้เพื่อขยายสาขาในแต่ละอำเภอไม่เกิดขึ้น และยังส่งผลเกิดจากการย้ายผู้บริหารระดับสูงไม่ติดตามงบประมาณมาดำเนินการ”

**3) สภาพปัญหาด้านบุคลากร** (1) การบริหารงาน บุคลากรไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากการลาออก โดยองค์กรมิได้หามาเพิ่มเติม ก็ส่งผลให้องค์กรขาดบุคลากรมาทำงานแทน ทำให้ติดขัดในการดำเนินงานต่าง ๆ (2) การดำเนินงาน ความรับผิดชอบ บุคลากรยังทำหน้าที่ยังไม่ต่อเนื่องเกี่ยวกับการมาใช้บริการ จะเห็นได้จากการฝากงานให้ท่านอื่นทำแทนในบางสาขา เพราะอาจจะเกิดจากติดภารกิจส่วนตนเอง “บุคลากรยังทำหน้าที่ยังไม่ต่อเนื่องเกี่ยวกับการมาใช้บริการ จะเห็นได้จากการฝากงานให้ท่านอื่นทำแทนในบางสาขา เพราะอาจจะเกิดจากติดภารกิจส่วนตนเองภายนอกจึงต้องมอบหมายงานให้ท่านอื่นทำแทน แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองยังเกิดขึ้นอยู่ในสภาพปัจจุบัน ” (3) การพัฒนางาน ความรู้ บางปีรัฐบาลไม่ค่อยเปิดรับสอบบรรจุราชการ ส่งผลถูกจ้างชั่วคราวของบางสาขาขององค์กรสรรพสามิตนั้นมิได้ทดสอบหรือพัฒนาความรู้ และ (4) การพัฒนาบุคคล ความเสมอภาค/รายได้ รายได้น้อยสำหรับบุคลากรบางท่านแต่ถ้าบรรจุราชการก็จะมีเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล เพราะมีสวัสดิการ ส่งผลถึงความเสมอภาคหรือรายได้ที่ต่าง ๆ กัน

**4.2 การประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการบริหารจัดการงานสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา** การประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะในการประกอบอาชีพสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา โดยการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณการกรมสรรพสามิต

พ.ศ. 2552 ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อโดยใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสมตามความคาดหวังของประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ กรมสรรพสามิตได้กำหนดข้อบังคับให้ข้าราชการในสังกัดพึงยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ โดยมุ่งประสงค์ให้เป็นข้าราชการที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีควรค่าแก่การยกย่องเชิดชู เพื่อให้การดำเนินการตามจรรยาข้าราชการของกรมสรรพสามิตเป็นไปในแนวทางเดียวกันและควบคู่กับการมีหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนาของการประกอบอาชีพ

**1) ด้านการจัดการ** ด้านการจัดการสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสัมมาอาชีวะ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานให้เกิดความสำเร็จ และเพื่อความเรียบร้อย ความมุ่งคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อการพัฒนางานและทีมงาน ยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงตรง แสดงถึงการจัดการที่มีหลักธรรมสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา “การจัดการโดยมีหลักคุณธรรม และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น หรือความตั้งใจ โดยใช้ทักษะ หรือความรู้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ก็ถือว่ามุ่งมั่นเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในองค์กร ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกต้อง และเป็นธรรม และถูกหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนาด้วย”

**2) ด้านการบริหารงาน** ด้านการบริหารงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เป็นการบริหารงานด้วยการยึดมั่นหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา เพื่อการบริหารงานด้วยความโปร่งใส เปิดเผยร่วมกันในองค์กรสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา การตรวจสอบต่าง ๆ ก็สามารถตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อองค์กรหรือพนักงานในองค์กร ยึดมั่นในการทำงานหรือบริหารงานที่ถูกต้อง ปฏิเสธระบบอุปถัมภ์ และยึดมั่นระบบความเสมอภาค และความ เป็นธรรม สมดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า “การบริหารงานต่าง ๆ ขององค์กรหรือบุคลากรในหน่วยงานต้องมีหลักสัมมาอาชีวะ เพราะเป็นหลักที่ช่วยส่งเสริมองค์กรนั้นเกิดความดีงามของบุคคลทั้งผู้บริหารงาน เจ้าหน้าที่ บุคลากร ทำหน้าที่ของชาวพุทธด้วยความดีงามทั้งภายนอก และภายใน การทำงานก็เกิดความโปร่งใส เปิดเผย ไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง หรือผิดศีลธรรม

**3) ด้านบุคลากร** ด้านผู้ประกอบการวิชาชีพหรือบุคลากรในองค์กรสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งผู้บริหาร ผู้นำ เจ้าหน้าที่ พนักงาน รวมทั้งบุคลากรในองค์กร จะต้องทำหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบหรือกฎหมาย ข้อบังคับ กฎกติกา โดยฝ่าฝืนมิได้ หากบุคลากรในองค์กรมีการกระทำอันเกิดจากการฝ่าฝืนนั้นเป็นการกระทำผิดกฎหมายข้อบังคับขององค์กร ทั้งนี้ยังผิดกฎหมายบ้านเมือง และผิดศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนา หลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา จะครอบคลุมทั้งการกระทำทางกาย ควบคุมพฤติกรรม การกระทำ และควบคุมถึงภายในใจ ความคิด ทัศนคติ ให้คิดดี ทำดี ปฏิบัติตนดีต่อหน่วยงานหรือองค์กร “การมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ รับผิดชอบต่อหน่วยงาน

มีจิตสาธารณะ และศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา และหลักสัมาอาชีวะจะเป็นการเลี้ยงชีพชอบ สุจริตทางการทำงาน หรือป้องกันมิให้เกิดความเสียหาย”

**4.3 เสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมาอาชีวะในการบริหารจัดการงาน สรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา** ซึ่งมี ๓ ประเด็นดังต่อไปนี้

**1) แนวทางการประยุกต์หลักสัมาอาชีวะด้านการจัดการ** การจัดการ เป็นการทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของ องค์กร การจัดการประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำ หรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วยการใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากร การเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ และยังช่วยการบริหารให้กับองค์กร ต่าง ๆ ให้เจริญรุ่งเรือง (1) การวางแผนงาน การวางแผนงานขององค์กรสรรพสามิต การวางแผนงานที่แต่ละปีเป็นไปตามกำหนดเอาไว้ บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ เช่น วางแผนงาน ระบบให้คงที่อย่างสุจริต (2) การจัดการองค์กร การจัดการองค์กร คือการควบคุมในเรื่องของ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในองค์กรให้ถูกต้อง จะทำให้เกิดการการยึดหยุ่น บรรยาภาศ ความผ่อนคลายจะเกิดขึ้นในการจัดการองค์กร ต่อการดำเนินงานของการจัดการองค์กร “*ให้มีความร่วมมือร่วมใจระหว่างกลุ่มด้วยความเสมอภาค ให้มีความจริงใจต่อกัน และให้มีความรับผิดชอบในงาน*” (3) การอำนวยการ ผู้บริหารใช้กับพนักงานเพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำ การจูงใจ การตัดสินใจ การมอบหมายงาน และการติดต่อสื่อสาร เป็นการสื่อสาร เพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน “*การมีความรับผิดชอบความเป็น มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อหน่วยงานนั้น ๆ รับผิดชอบต่องานตามระบบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสมอ ภาคต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน และมีความซื่อสัตย์ต่อการดำเนินงาน*” และ (4) ด้านงบประมาณ มีความซื่อสัตย์การจัดทำงบประมาณ เช่น ชั่วโมงทำงาน, ระยะเวลา ด้วยความโปร่งใส และมีความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อการจัดทำงบประมาณ

**2) แนวทางการประยุกต์หลักสัมาอาชีวะด้านการบริหารงาน** (1) การบริหาร งานองค์กร หลักการบริหารมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและในแต่ละสถานการณ์แต่ที่ สำคัญที่ได้ยึดถือกันมาโดยตลอดคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีการปรึกษาหารือกับ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่สำคัญ ๆ ในองค์กร “*ปฏิบัติหน้าที่ในการ ตัดสินใจร่วมกันด้วยความถูกต้อง ให้เคารพของผู้ร่วมงานด้วยกันด้วยความเสมอภาคเท่า เทียมกัน มีการมอบให้รางวัลผู้ที่ขยันทำงานด้วยความเสมอภาคให้ความเสมอภาคใน กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน* (1) การบริหารงานการอำนวยการการโครงสร้างส่วน งานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงต่อการบริหารงานโดยหน่วยงานแต่ละส่วนสามารถ ทำงานให้สำเร็จได้รอบด้าน โดยการกล้าตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยความถูกต้อง และการ ดำรงชีวิตของผู้นำที่ดีด้วยความสุจริต (2) การบริหารงานบุคคล ในการบริหารงานไม่ว่า

ภาครัฐ หรือเอกชน ผู้บริหารทุกคนล้วนมีความต้องการให้บุคลากรของตนได้รับการพัฒนา และต้องการให้บุคลากรของตนมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น รับผิดชอบหน้าที่ในการกำหนดการวางแผนงาน รับผิดชอบหน้าที่ในการดำเนินงาน และวางภาระงานตามระบบด้วยความโปร่งใส (3) การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงบประมาณที่มีค่อนข้างที่จำกัดในการใช้จ่ายใน หน่วยงานจนทำให้งานที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ “การมีความซื่อสัตย์สุจริตในการซื้อ วัสดุอุปกรณ์ เสมอภาคและความเป็นธรรมให้ค่าตอบแทน และสวัสดิการ จัดให้มีเวลาพักผ่อน ของแต่ละหน่วยงานให้เพียงพอเสมอภาคเท่าเทียมกัน”

**3) แนวทางการประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะด้านบุคลากร** การประยุกต์ หลักสัมมาอาชีวะด้านบุคลากร เป็นเรื่องของการจัดการคนในองค์กร ซึ่งมุ่งกิจกรรมหลัก การวางแผนด้านกำลังคน การคัดเลือกบุคคลเข้าสู่องค์กร การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการรักษาคนดีมีฝีมือไว้ในองค์กร เมื่อองค์กรนำหลักสัมมาอาชีวะไปใช้ควบคู่กันด้วยแล้ว องค์กรนั้นจะเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านการบริหารงาน ด้านการดำเนินงาน ด้านการพัฒนา งาน และด้านการพัฒนาบุคคล ซึ่งหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา จะเป็นตัวช่วยใน การที่จะนำพาองค์กรสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมาไปสู่ความสำเร็จ (1) การบริหารงาน การหาบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อหน้าที่ “รับผิดชอบในการดำเนินงาน หรือการให้บริการให้ต่อเนื่อง และการประสานงานต่าง ๆ รวดเร็วแม่นยำ” (2) การดำเนินงาน การมีความยึดมั่นและทำในสิ่งที่ถูกต้องในการรับผิดชอบการปฏิบัติงาน และเพื่อการส่งงาน หรือส่งเอกสารต่าง ๆ ตรงต่อเวลาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (3) การพัฒนางาน เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงานจัดกิจกรรมส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากรความรู้ในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมใน การพัฒนาความรู้ของบุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ให้ความเป็นธรรมโดยมีการบรรจุให้กับ บุคลากรตามวาระงาน (4) การพัฒนาบุคคล การปฏิบัติงานนั้นรายได้ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะ แสดงถึงความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิต และการทำงานก็เพื่อต้องการประกอบอาชีพเพื่อนำ รายได้ไปจุนเจือหรือดำเนินชีวิตเพื่อความอยู่รอด บุคลากรขององค์กรสรรพสามิตของจังหวัด นครราชสีมา “การมีสวัสดิการมาช่วยเหลือนักบุญคนยากช่วยในการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส และมีการจัดสวัสดิการให้เพียงพอเสมอภาค”

## 5. อภิปรายผลการวิจัย

การประยุกต์หลักสัมมาอาชีวะ เป็นการบริหารจัดการคนในองค์กร กิจกรรมหลักคือ การวางแผนด้านกำลังคน การคัดเลือกบุคคลเข้าสู่องค์กร การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และ การรักษาคนดีมีฝีมือไว้ในองค์กร เมื่อองค์กรนำหลักสัมมาอาชีวะไปใช้ควบคู่กันด้วยแล้ว องค์กรนั้นจะเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านการบริหารงาน ด้านการดำเนินงาน ด้านการพัฒนางาน และด้านการพัฒนาบุคคล ซึ่งหลักสัมมาอาชีวะในทางพระพุทธศาสนา จะเป็นตัวช่วยในการ

ที่จะนำพาองค์กรสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมาไปสู่ความสำเร็จ บุคลากรเป็นการบริหารงานในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตจังหวัดนครราชสีมา เช่น การบริหารงานคือ หาบุคลากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อนหน้าที่ การดำเนินงาน คือ การยึดมั่นและทำในสิ่งที่ถูกต้องในการรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การพัฒนางานคือ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานจัดกิจกรรมส่งเสริมในการพัฒนาบุคลากรความรู้ในการปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคคล คือ ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่องานมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรีย์ แนนหนา (2565: บทคัดย่อ) “แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่” 1) การดำเนินชีวิตของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นการดำเนินชีวิต ที่มีความพิเศษ เนื่องจากมัคคุเทศก์เป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ เฉพาะตนอีกทั้งต้องหาความรู้ให้กว้างขวางและทันสมัยตลอดเวลา ต้องมีการสะสมประสบการณ์ และต้องเป็นผู้ที่ มีจิตสาธารณะ 2) การดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะในพุทธศาสนา พร้อมกันนั้นยังได้มีการนำหลักธรรมอื่น ๆ ที่เกื้อหนุน และหลักธรรมที่ส่งเสริมกับหลักสัมมาอาชีวะมาใช้ร่วมกัน 3) แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นแนวทางที่มีการนำหลักสัมมาอาชีวะในพุทธศาสนามาใช้อย่างครบถ้วน หลักธรรมที่เกื้อหนุนกัน และหลักธรรมที่ส่งเสริมต่อกัน มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในแนวทางการดำเนินชีวิต

## 6. ข้อเสนอแนะ

### 6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในทุกภาคส่วนในการกำหนดนโยบายและออกแบบแนวทางที่นำไปสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ในสังคมแบบมีส่วนร่วม
2. รัฐบาลควรมุ่งมั่นให้มีกิจกรรมส่วนเกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพของสรรพสามิต ขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือ สามัคคี และพร้อมเพรียง
3. ควรให้ได้ทำสร้างเสริมแนวทางการพัฒนางานในการประกอบอาชีพของสรรพสามิต ตระหนักในบทบาทหน้าที่ประชาชน ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่องาน ยึดมั่นและทำในสิ่งที่ถูกต้องต่อนหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ต่องานที่ได้รับมอบหมาย มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสมอภาคและความเป็นธรรมต่องาน และ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะพลเมืองของประเทศให้เกิดความผาสุกในการดำเนินชีวิต

## 6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการพัฒนางานในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในจังหวัดนครราชสีมา
2. ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมไปในองค์กรในการประกอบอาชีพของสรรพสามิตในเขตนครราชสีมา
3. ศึกษาการบูรณาการอาชีพของสรรพสามิตเพื่อพัฒนาสังคมในจังหวัดนครราชสีมา

### เอกสารอ้างอิง

- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2541). การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต). (2532). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสนาะ ผดุงฉัตร. (2547). เศรษฐกิจตามวิถีพุทธ. พุทธจักร, 58(6), 37.
- เสาวรีย์ แนนหนา. (2565). แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีพะของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 5(1), บทคัดย่อ.